

Rettevejledning til eksamen 20. Juni 2019
Samfundsbeskrivelse A (SAMF A)
Økonomistudiet 1. årsprøve

Om denne rettevejledning

Denne rettevejledning er ikke udtømmende standard for en opgavebesvarelse, men har til formål at understøtte retning med henblik på karaktergivning. Rettevejledningen er derfor ikke udtømmende i forhold til korrekte løsningsmuligheder, men fremfører de centrale metodiske pointer samt den centrale statistik og beskrivelse. Statistik til udarbejdelse af denne rettevejledning er baseret på de til eksamen udleverede bilag og udleverede data fra Statistisk 10 årsoversigt.

Generelt om eksamen

Tilladte hjælpemidler:

- Praktisk Statistisk Metode for Økonomer
- Statistisk Tiårsoversigt 2018
- Danmarks økonomi siden 1980
- Nationalregnskabet – Kompendium om det danske nationalregnskab
- EU – et overblik
- Inflation, Indkomst og Ulighed

Eksamenssættet bestod af 5 sider + 1 excel bilag + Excel-ark med tabeller fra Statistisk 10-årsoversigt 2018.

Under- og overstregninger er tilladt, ligesom post-it benyttet til adskillelse af sider er det. Af eventuelle post-it må der alene stå overskriften til det pågældende kapitel.

Besvarelsen af opgaven skal udarbejdes selvstændigt af den enkelte studerende. Alle spørgsmål skal bevares. Ved bedømmelsen lægges der generelt set, stor vægt på i hvilket omfang opgavebesvarelsen udviser forståelse for den samfundsbeskrivende og –statistiske metode.

Opgaveløsningen skal indeholde de mest centrale figurer / tabeller relateret til spørgsmålet, dvs. disse skal være inkluderet i hovedteksten.

Formkrav

Opgaveløsningen er uden maksimalt sidetal. En normalside er i punktstørrelse 12, 1,5 linjeafstand og 2,5 cm. i margin hele vejen rundt (øvre, nedre, i siderne)

Fremstilling

Hvad angår spørgsmål 1 skal følgende anføres: beregning (formel med tal i) og beregnet resultat (husk at anføre enhed). Anfør kilde, STO side 'sidetal'.

Hvad angår spørgsmål 2, er det vigtigt, at opgaveløsningen udtrykker bevidste metodevalg og metodeforståelse, dvs. at følgende bliver gennemgået:

- Formålet (Hvad bruges metoden til)
- Begrebsdefinitioner (Inkl. begrundelse af valg og indbyrdes forhold)
- Brugervejledning (Gennemgå metoden evt. vha. et konkret ex)
- Konkret eksempel (Illustrerer metoden i praksis + viser forståelse)
- Fordele og ulemper (Inkl. hvad man fx ikke kan bruge metoden til)

Det er således ikke tilstrækkeligt blot at aflevere resultaterne, dvs. de matematiske resultater af de statistiske metoder. Resultater og metode skal kobles sammen i form af tekst, figurer og tabeller.

Der skal i bedømmelsen også lægges vægt på de formelle krav for tabeller og figurer, jf. Praktisk statistisk metode. Kort resumeret er kravene, at tabeller og figurer fremstår som selvstændige elementer, dvs. er tydelige og forståelige uden behov for læsning af opgaven. Det indebærer nummerering og indholdsmæssigt dækkende overskrift, tydelig og korrekt anførsel af enhed(er), tydelig anførsel af signatur, især ved indhold af >1 talserie, udtømmende anførsel af kildehenvisning(er) samt evt. anmærkninger og noter.

Der skal lægges vægt på, at figurer og tabeller er gennearbejdede, dvs. fremstår ”pæne” og forståelige, fx at akseinddeling på figurerne er fornuftig og ikke indeholder ’for meget’ information, som medfører uoverskuelighed. Sidstnævnte gælder ikke bilagstabeller.

Hvad angår spørgsmål 3 skal besvarelsen indeholde en kort indledning, et afsnit om data og dataforbehold samt beskrivelser. Den gode beskrivelse er en kombination af tekst og tal, dvs. i teksten indarbejdes udvalgte nøgletal. Udgangspunktet for beskrivelsen bør være en eller flere figurer. Den gode beskrivelse omfatter både trendbeskrivelse, en opdeling på delperioder og evt. outlay-ers. Hvad angår spørgsmål 3 skal besvarelsen endvidere indeholde forklaringer, der skal være begrundede, indholdet af forklaringsfaktoren være beskrevet og de skal være kobled til beskrivelsen. Forklaringerne skal i videst muligt omfang være dokumenteret.

Eksamen i faget samfundsbeskrivelse A

Delopgave 1

Følgende spørgsmål løses ved opslag i Statistisk Tiårsoversigt 2018. Anfør alene beregning (formel med tal i) og beregnet resultat (husk at anføre enhed). Anfør kilde, STO side 'sidetal'.

A. Beregn den absolutte ændring i EU's indtægter i euro pr. indbygger for EU i alt fra 2007 til 2017.					
279-222		=	57 Euro	(ST s. 164)	
B. Beregn den procentvise ændring i de samlede præsterede timer i alt for industrien fra 2007 til 2017.					
$(456,7/550,3-1)*100$		=	-17,0 Pct.	(ST s. 125)	
C. Beregn den gennemsnitlige årlige ændring i pct. i bruttooverskud af produktion og blandet indkomst fra branchen landbrug, skovbrug og fiskeri fra 2007 til 2017.					
$((18,9/20,4)^{(1/10)}-1)*100$		=	-0,8 Pct.p.a.	(ST s.124, nederst)	
D. Beregn lønknoten for branchen 'bygge og anlæg' i 2017.					
$(70,3/(70,3+19,6))*100$		=	78,2 Pct.	(ST s. 124)	
E. Beregn udviklingen i det implicitte prisindeks for produktionen i branchen 'finansiering og forsikring' fra 2007 til 2017.					
$((176,6/137,6)/(141,3/154,6)-1)*100$		=	40,42 Pct.	(ST s. 122)	
F. F. Beregn den reale udvikling for den gennemsnitlige disponible familieindkomst for familier i alt fra 2015 til 2016.					
$((358,7/354)/(100,3/100)-1)*100$		=	1,0 Pct.	(ST s. 61 & 146)	
G. Beregn ændringen i den gennemsnitlige effektive rente for statsobligationer, ultimo året, fra 2007 til 2017.					
0,26-4,34		=	-4,08 Pct.point	(ST s. 149)	
H. Beregn vækstbidraget fra bruttoværditilvæksten i industrien til bruttoværditilvæksten i alt fra 2007 til 2017.					
$(247/217,9-1)*100*(207,8/1.475)$		=	1,9 Pct.point.	(ST s. 123)	
I. I. Beregn ændringen i timeproduktiviteten i pct. for branchen erhvervsservice fra 2016 til 2017.					
$((160,9/466,8)/(148,8/458,2)-1)*100$		=	6,1 Pct.	(ST s. 123 nederst & 125 øverst)	

Eksamen i faget samfundsbeskrivelse A

Delopgave 2

Bilag 1 indeholder et udsnit af personlig indkomst for to lande (A og B).

- A. Belys og beskriv indkomstkævheden i hvert af de to lande ved at anvende box-plot. Præsenter resultatet. Sammenlign herunder de to lande.
- B. Belys indkomstuligheden i hvert af de to lande ved at anvende Lorenz-diagram og uligheds-målet maksimal udjævningsgrad. Præsenter resultatet.

Opgaveløsningen skal fokusere på anvendelse af statistiske metoder, og ikke alene udøve den nødvendige matematik til besvarelse af spørgsmålene. Beregninger skal præsenteres i form af tabeller og / eller figurer. Det er vigtigt, at besvarelsen udviser forståelse for de anvendte statistiske metoder. Det betyder bl.a. at der argumenteres for metodiske valg og formålet med metoden, eksemplificeres hvordan de statistiske metoder benyttes samt diskuteres fordele og ulemper til metodevalg. Opgaveløsningen skal, når det efterspørges, beskrive den statistiske udvikling. Opgaveløsningen skal *ikke* forklare årsagerne til den statistiske beskrevne udvikling, dvs. fortolke fx økonomiske og/eller samfundsmæssige forhold.

Af formålet med Samf A fremgår bl.a. at

- Den studerende skal kunne anvende regnearksprogrammet Excel i opgaveløsningen, herunder foretage standardberegninger, vækstbidragsberegninger, ændringsberegninger, indeksberegninger, glidende gennemsnitsberegninger, vendepunktsberegninger, kvotientberegninger, realberegninger, produktivitetsberegninger, elasticitetsberegninger samt udarbejde forskellige figurer f.eks. Lorenz-kurve, box-plot, lagkagediagrammer, søjlediagrammer, kurvediagrammer mm. Den studerende skal derudover have kendskab til sæsonkorrektionsberegninger og almindelige histogrammer.
- Den studerende skal kunne forklare udviklingen i udvalgte prisindeks og kunne aflæse en Lorenz-kurve.
- Den studerende skal kunne udarbejde en rapport for et vilkårligt samfundsrelevant område, hvor den studerende selv har fundet relevante statistisk data, foretaget en bearbejdning og fremstilling af data til nye statistikker samt præsenteret og beskrevet indholdet i statistikkerne i et klart og forståeligt sprog med en passende opstilling af tabeller og figurer.

2a)

Indkomstkævheden udtrykker fordeling af indkomst på personer, dvs. er et udtryk for de indbyrdes forhold i spændet fra lav- til højindkomst i landene. Boxplottet består af

- Minimum og maksimum: absolut værdi af henholdsvis mindste og maksimale indkomstforekomst

- Median (50% fraktilen): værdien af den indkomst, der deler observationerne i 2 lige store halvdele
- Nedre kvartil (25% fraktilen): værdien af den indkomst, der afgrænser de laveste 25% af observationerne
- Øvre kvartil (75% fraktilen): værdien af den indkomst, der afgrænser de højeste 25% af observationerne

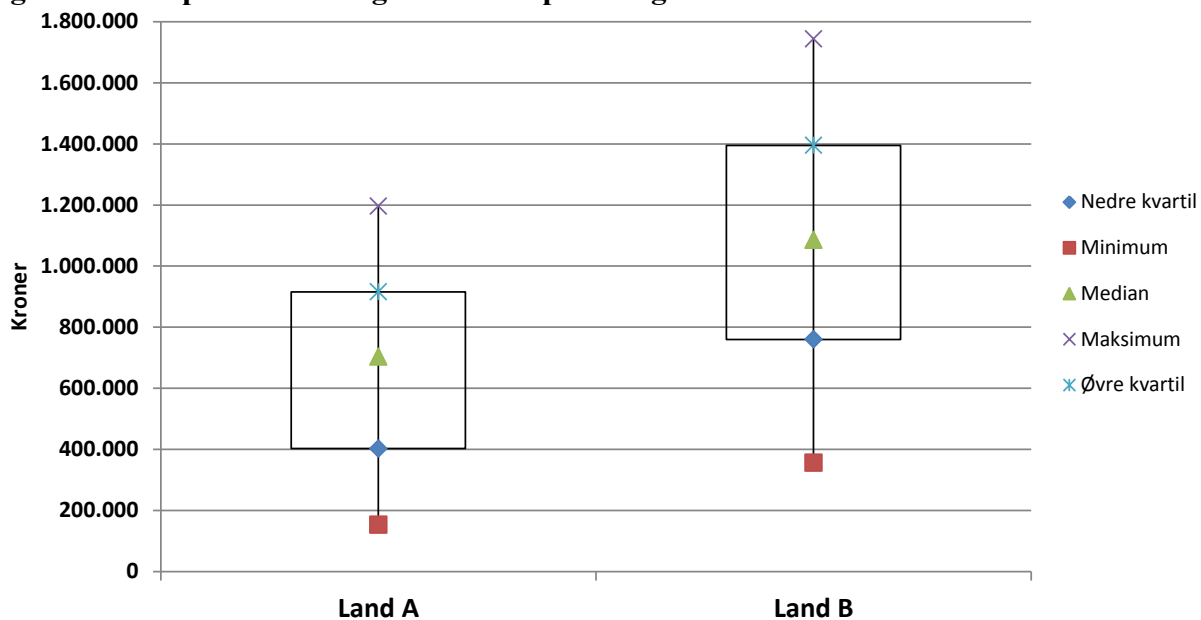
Det styrker besvarelsen, hvis begreber fortolkes. Fortolkningen kan udmærket være kortfattet på linje med ovenstående.

De udtrukne data skal præsenteres samlet i et box-plot.

Figur 2.1 viser boksplot for størrelsen af indkomster i land A og B. Opgavebesvarelsen skal indeholde en tilsvarende figur. Ellers bør det trække ned.

Figuren skal være omfattet af opgavebesvarelsens hoveddel. Det er vigtigt, at formalia for figurer er overholdt. Det bør trække ned såfremt de to år ikke er præsenteret i samme figur.

Figur 2.1 Boksplot Land A og Land B – spredning af indkomster.

Kilde: Bilag 1 til opgaven og egne beregninger.

Opgavebesvarelsen skal udvise forståelse for udarbejdelse og fortolkning af box-plot, herunder ved eksemplificering af beregninger bag boksplot. I modsat fald skal det trække ned.

Opgavebesvarelsen skal beskrive fordelingen ved en kombination af tekst og tal. I modsat fald skal det trække ned. Beskrivelsen skal være præcis men kan være kortfattet. Tendensen med større spredning i indkomsterne i Land B bør være med. Ellers kan der suppleres med andre oplysninger for de to lande.

Tabel 2.1 viser de relevante mål for indkomsterne i land A og B. Disse fordelingsmål skal på den ene eller anden måde indgå i opgavebesvarelsen. Ellers bør det trække ned.

Tabel 2.1 Fordeling af indkomster for Land A og Land B (spredningsmål)

	Land A	Land B
Minimum	153.041	356.156
Nedre kvartil	402.359	760.031
Median	703.468	1.085.440
Øvre kvartil	915.615	1.395.288
Maksimum	1.196.263	1.743.768
 Gennemsnit	 674.987	 1.075.181
 Median - nedre kvartil	 301.109	 325.408
Øvre kvartil - median	212.147	309.848
Gennemsnit - median	-28.481	-10.258

Kilde: Bilag 1 til opgaven og egne beregninger.

Den endelige analyse af graden af ulighed og forskellen imellem de to lande afgøres ved et Lorenz-diagram med tilhørende statistiske ulighedsmål. Det skal trække ned, hvis der på baggrund af box-plot diagrammet konkluderes på grad af ulighed. Box plot beskriver de absolutte forskelle og ikke de relative forskelle. Derfor kan der ikke konkluderes på ulighed ud fra et boxplot, men alene fordeling og spredning. Det er positivt, såfremt det fremgår, at der ikke kan konkluderes om ulighed ud fra et boxplot.

Opgavebesvarelsen skal beskrive indkomstskævheden ved en kombination af tekst og tal. Her er tal og figur placeret ovenfor. Beskrivelsen skal sammenligne de to lande.

- For Land A er der tegn på en venstreskæv fordeling. Det bekræftes af figur 2.1, hvor afstanden fra medianen er længere til nedre kvartil end til øvre kvartil. Herudover bekræftes det af det forhold, at gennemsnittet er mindre end medianen og at den beregnede afstand fra medianen til øvre kvartil er mindre end afstanden fra medianen til nedre fraktil jfr. tabel 2.1.
- For Land B er der ligeledes tegn på en venstreskæv fordeling jfr. også bemærkningerne herover.
- Spredningen i land B er større end i land A, hvilket ses på forskellene imellem min og max i de to lande.

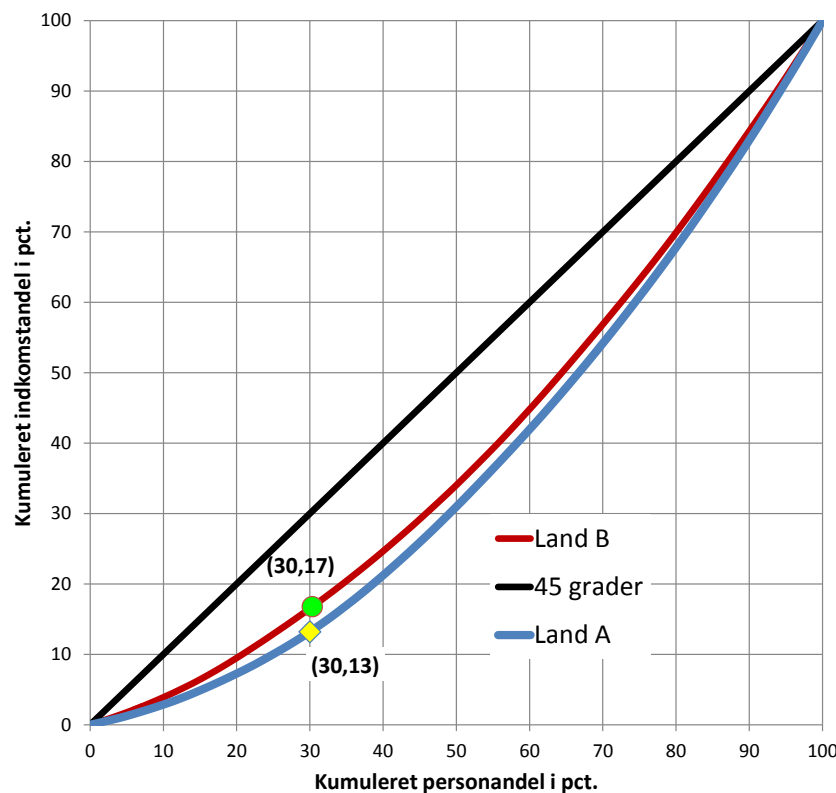
Det bør trække ned, såfremt disse pointer er fraværende. Opgavebesvarelse må vurderes i forhold til de konkret foretagne beregninger. Det er vigtigt, at formalia for figur(er)/tabel(ler) er overholdt. Relevans, udførelse og anvendelse af de valgte beregninger skal vurderes ved bedømmelsen.

2.b)

Figur 2.2 viser Lorenz-diagram for Land A og Land B. Opgavebesvarelsen skal vise Lorenz-kurver i en tilsvarende figur, hvor en præsentation af de to lande i samme figur giver de bedste forudsætninger for at sammenligne. Opgavebesvarelsen skal ligeledes udvise forståelse for uligheds begrebet. I modsat fald skal det trække ned.

Figuren skal være omfattet af opgavebesvarelsens hoveddel. Det er vigtigt, at formalia for figurer er overholdt.

Figur 2.2 Lorenz-diagram: Fordelingen af indkomster i Land A og Land B

Kilde: Bilag 1 til opgaven og egne beregninger.

Opgavebesvarelsen skal udvise forståelse for fortolkningen af Lorenz-diagrammet. Det er ligeledes vigtigt, at der sammenlignes mellem de to lande, og at der konkluderes på forskellen i uligheden. I modsat fald skal det trække ned. Det bør trække ned såfremt de to lande ikke er præsenteret i samme figur.

Opgavebesvarelsen skal beskrive uligheden i indkomsterne ved en kombination af tekst og tal. I modsat fald skal det trække ned. Beskrivelsen skal være præcis men kan udmærket være kortfattet og punktopstillet, rammer og tid for eksamen taget i betragtning, fx

- Med Lorenzkurverne 'hængende' under 45-graders linjen, er indkomster ulige fordelt på tværs af personer, dvs. en mindre andel af personerne har en større andel af indkomsterne

- Fx har de personer med de 30 pct. laveste indkomster alene 13 pct. af hele indkomstmassen i Land A og kun 17 pct. i Land B jfr. eksemplet markeret i figuren. Sådanne eksempler bør medtages i besvarelsen, men behøver dog ikke fremgå af Lorenz diagrammet.
- Lorenzkurven for Land A ligger længere fra 45-graders linjen hele vejen sammenlignet med Land B, hvilket indebærer, at fordelingen af indkomster er mere ulige fordelt i Land A end i Land B. Såfremt denne centrale pointe ikke indgår i besvarelsen bør det trække meget ned.
- Forskellen understøttes af den maksimale udjævningsgrad jfr. tabel 2.2. herunder. I land A skal 19,1 pct. af indkomstmassen flyttes fra de personer med højest indkomst til de personer med lavest indkomst for at alle er lige. I land B er det mindre, nemlig 16,0 pct. af indkomstmassen. Det bekræfter, at uligheden i Land A er større end i Land B.

Tabel 2.2 viser de relevante statistiske mål for indkomstuligheden relateret til Lorenz-diagrammet. De skal på den ene eller anden måde være omfattet af opgavebesvarelsen. Opgavebesvarelsen skal yderligere udvise viden om beregningen af den maksimale udjævningsgrad. I modsat fald skal det trække ned.

Tabel 2.2 Ulighedsmål for Land A og Land B

	Land A	Land B
Maksimal udjævningsgrad:	19,1 pct.	16,0 pct.

Kilde: Bilag 1 til opgaven og egne beregninger.

Anm.: De tilhørende Lorenz-kurver er illustreret i figur 2.2.

Opgavebesvarelsen skal udvise forståelse for fortolkningen af den maksimale udjævningsgrad. I modsat fald skal det trække ned. Gerne med beregningen skrevet ind i besvarelsen.

Den maksimale udjævningsgrad udtrykker andel af hele indkomstmassen, som skal flyttes fra de højeste indkomster til de laveste, for at alle får helt samme indkomst. Grafisk set er udjævningsgraden den lodrette afstand mellem 45-graders linjen og Lorenz kurven i det punkt, hvor tangenten til Lorenz kurven er parallel med 45-graders linjen. Den maksimale udjævningsgrad ligger vanligvis – men ikke altid - i intervallet 0-100 %. Jo højere værdi, jo mere ulige fordeling. Beregningerne af den maksimale udjævningsgrad bekræfter, at uligheden blandt indkomsterne er større i Land A.

Der skal ikke kommenteres på gini koefficienten, men det kan medtages. Såfremt det medtages, bør det fremgå, at Gini koefficienten udtrykker forholdet mellem arealet mellem 45-graders linjen og Lorenz kurven og arealet under 45-graders linjen. Jo højere værdi, jo mere ulige fordeling. Gini koefficienten forstås som gennemsnittet af de absolutte forskelle mellem individernes indkomst. Gini koefficienten ligger vanlig vis – men ikke altid - i intervallet 0-1.

Eksamen i faget samfundsbeskrivelse A

Delopgave 3

A) Beskriv udviklingen i EU's indtægtskilder og udvalgte udgiftsområder i perioden siden 2007.

B) Forklar den beskrevne udvikling i delopgave 3A. Opgaveløsningen skal forklare årsagerne til den statistiske beskrevne udvikling, dvs. fortolke fx økonomiske og/eller samfundsmæssige forhold. Opgaveløsningen skal også kort beskrive budgetprocessen i EU samt de centrale institutioner i den forbindelse.

Af formålsbeskrivelsen fremgår det, at den studerende skal blandt andet kunne redegøre for og beskrive opbygningen af samarbejdet og formålet med de vigtigste europæiske institutioner og budgettets væsentligste poster.

Pensum er Statistisk Tiårsoversigt og EU – et overblik.

Spørgsmål 3A beskrivelsen

Data og forbehold

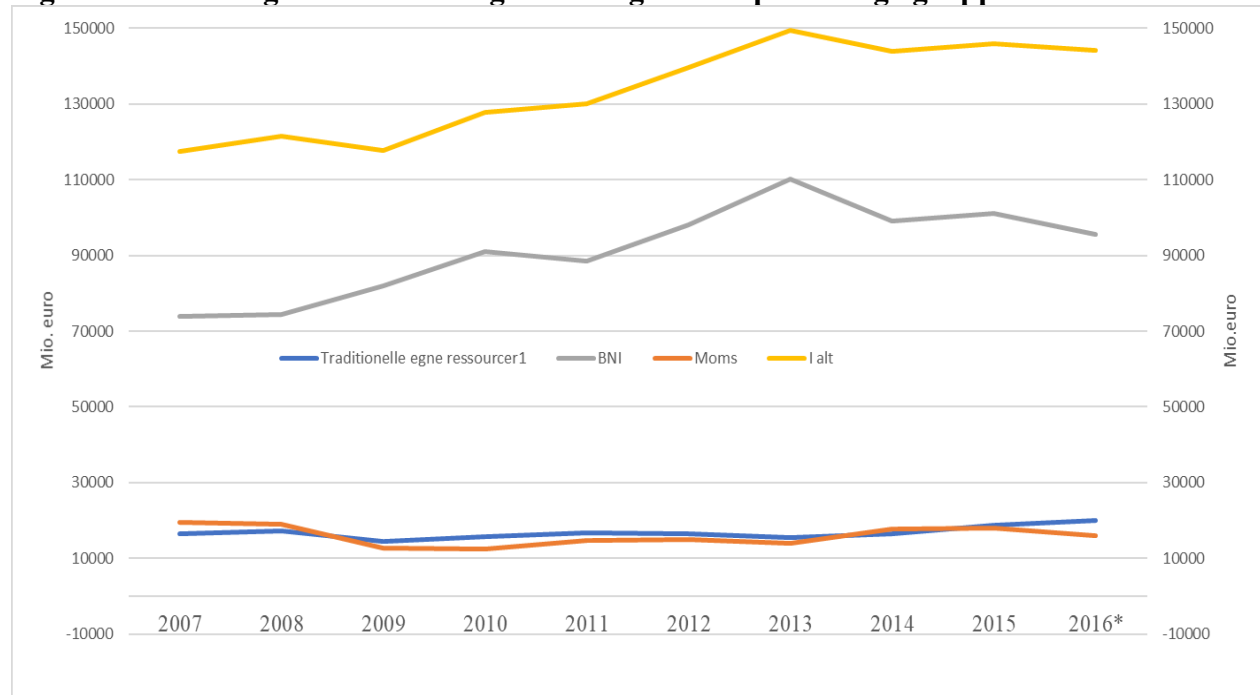
- Traditionelle egne ressourcer er: landbrugsafgifter, told og sukerafgifter. Indtægtsgruppen "Andet" består bl.a. af ikke brugte midler for forrige år, men er ikke medtaget i beskrivelsen.
- EU's udgifter:
  - Beskyttelse og forvaltning af naturressourcerne handler primært om markedsrelaterede udgifter og direkte betalinger til landbruget (landbrugsstøtte).
  - Styrkelse af samhørighed handler primært om regionalpolitikken
  - Udgiftsgruppen "Øvrige" består bl.a. af administrative udgifter og udviklingsbistand (EU som global partner).
- Der skal tages forbehold for, at data er i årets priser og dermed er påvirket af den løbende pris- og lønudvikling.
- Data for indtægter findes for perioden 2007-2016 og for udgifterne for perioden 2007-2017.
- Der er tale om foreløbige tal vedr. 2016 for indtægterne og 2017 for udgifternes vedkommende.
- Såfremt ovenstående forhold ikke er medtaget i besvarelsen, så skal det trække ned.

Generelt om beskrivelsen

- Beskrivelsen skal også som minimum omfatte en beskrivelse i mia. euro og i andele af det samlede niveau, fx indtægterne i alt, i en figur, tabel eller en supplerende skriftlig præsentation. Såfremt det ikke er tilfældet, skal det trække ned.
- Beskrivelsen skal som minimum omfatte niveauerne i antal mia. euro komplementeret med ændringen i perioden, evt. år-til-år-ændringer, i en figur, tabel eller en supplerende skriftlig præsentation. Såfremt det ikke er tilfældet, skal det trække ned.

- Det trækker ned, såfremt der udelukkende gøres brug af indekstal, andele i pct. eller år-til-år ændringer i beskrivelsen.

Figur 3.1 Udviklingen i EU's indtægter i alt og fordelt på indtægtsgrupper

Kilde: ST s. 164. EU – indtægter ekskl. øvrige indtægter.

Beskrivelse af udviklingen i indtægterne:

- Udarbejdelsen af beskrivelsen, herunder evt. en figur og/eller en tabel skal som minimum tage udgangspunkt i data for indtægter i alt og for told/traditionelle egne ressourcer, BNI-bidrag og moms for perioden 2007-2016.
- Indtægter i alt stiger frem til 2013, fra ca. 107 mia. euro i 2007 til ca. 149 mia. euro i 2013, hvorefter de udvikler sig stabilt negativt til ca. 144 mia. euro i 2016, hvilket også fremgår af figur 3.1.
- BNI-bidraget er klart den største indtægtskilde i hele perioden, jf. tabel 3.1. Fra ca. 74 mia. euro i 2007 til ca. 110 mia. euro i 2013, hvorefter den falder til ca. 96 mia. euro i 2016. Den udgør derfor en stigende andel af de samlede indtægter i perioden fra 2007 til 2013, jf. tabel 3.1. Samlet i perioden er der ingen ændring i andelen, som er ca. 2/3 både i startår og slutår.
- Traditionelle egne ressourcer stiger i hele perioden frem til 2009, hvor den falder relativt meget (-2,8 mia. euro), stiger i 2010 og 2011 for at falde lidt i 2012. Fra 2013 en pæn stigning frem mod 2016, hvor de slutter på ca. 20 mia. euro. Generelt stigende andel fra ca. 5 pct. i 2007 til ca. 9 pct. i 2016.
- Moms-bidraget stiger frem mod 2008, for at falde til 2010. Derefter stiger den svagt igen frem til 2013 (ca. 14 mia. euro), hvorefter den stiger både målt i andel og i mia. euro. i 2014 og 2015 (ca. 18 mia. euro). Generelt faldende andel fra ca. 15 pct. i 2007 til ca. 11 pct. i 2016.

2016.

Tabel 3.1 Andel udvalgte indtægter i procent af indtægter i alt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Traditionelle egne ressourcer ¹	14,1	14,2	12,4	12,3	12,9	11,8	10,3	11,4	12,8	13,9
Moms	16,5	15,6	10,9	9,8	11,4	10,7	9,4	12,3	12,4	11,0
BNI	62,9	61,3	69,7	71,3	68,0	70,3	73,7	68,8	69,1	66,3
Andet	6,5	8,9	7,1	6,7	7,7	7,2	6,6	7,5	5,6	8,7
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: ST s. 164.

Beskrivelse af udviklingen i udgifterne

Tabel 3.2 Andel udvalgte udgiftsgrupper i procent af udgifter i alt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bæredygtig udvikling	38,4	39,9	39,2	39,9	42,6	44,6	48	47,7	47	46,6	46,0
Beskyttelse og forvaltning af naturressourcer	48,1	46,2	45,3	46,5	44,3	42,8	40,2	39,8	40	40,3	38,8
Øvrige udgifter	13,5	13,9	15,5	13,6	13,1	12,6	11,8	12,5	13	14,1	15,2
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

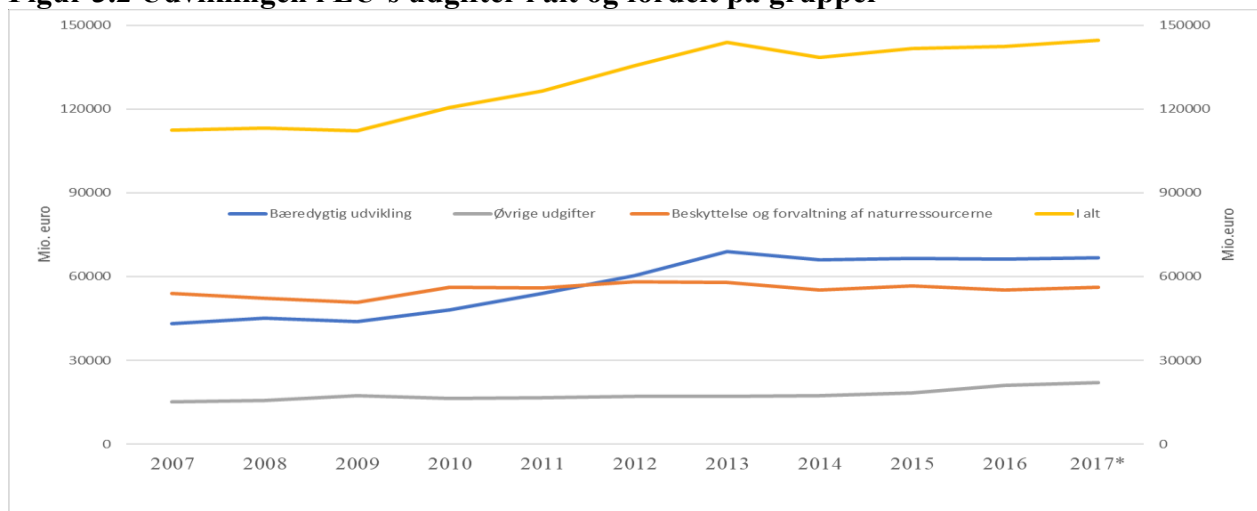
Kilde: ST s. 165. Beregninger for 2016 og 2017 er baseret på de faktiske tal vedr. de enkelte udvalgte poster. Posten Bæredygtig udvikling er tillagt 10 mia. euro i 2016.

- Data vedr. 2016 og 2017 er i Tiårsoversigten ikke korrekt angivet alle steder, hvorfor de studerende kan have mere eller mindre fejl i disse to år, afhængigt af hvordan de har brugt og bearbejdet data.
- Det skal trække ned, hvis den studerende ikke gør opmærksom på, at der er et eller andet galt med data i 2017, fx er andelen i pct. for beskyttelsen og forvaltning af naturressourcerne meget lav i 2017 (ca. 2 pct.) i forhold til de forrige år (ca. 40 pct.) og i forhold til de faktiske tal i 2017. De studerende kan have korrigeret for dette på forskelligvis, det vigtigste er, at de er opmærksomme på det.
- Data vedr. 2016 er heller ikke helt korrekte, men svære at korrigere for, idet der er tale om mindre fejl. Det må ikke trække ned, at de ikke er opmærksomme på dette.
- Udarbejdelsen af beskrivelsen, herunder evt. en figur og/eller en tabel skal som minimum

tage udgangspunkt i data for udgifter i alt og de største udgiftsgrupper fx Beskyttelse og forvaltning af naturressourcerne primært markedsrelaterede udgifter og direkte betalinger til landbruget og Styrkelse af samhørighed, primært regionalpolitikken.

- Udgifter i alt stiger i frem til 2013, fra ca. 113 mia. euro i 2007 til ca. 144 mia. euro i 2013, hvorefter udgifterne efter et fald fra 2013 til 2014 udvikler sig stabilt og ender på ca. 145 mia. euro i 2017.
- Beskyttelse og forvaltning af naturressourcerne Andelmæssigt falder den med ca. 7 pct.point fra ca. 46 pct. i 2007 til ca. 39 pct. i 2017.
- Bæredygtig udvikling stiger generelt frem til 2013, fra ca. 35 mia. euro i 2007 til ca. 69 mia. euro i 2013, hvorefter den ligger stabil i samme niveau i resten af perioden. Andelmæssigt er den også stigende i samme periode fra ca. 46 pct. i 2007 til ca. 48 pct. i 2013, hvorefter andelen falder svagt fra ca. 48 pct. til ca. 46. pct. i 2017.
- Øvrige udgifter har generelt ligget i et niveau som frem mod 2014 lå på ca. 16-17 mia. euro, hvor tallet fra og med 2015 har været stigende mod ca. 22 mia. euro. Andelen har derfor været faldende fra 2007 (ca. 15 pct.) og frem mod 2014 (ca. 12 pct.), hvorefter den har været stigende til ca. 15 pct. i 2017.

Figur 3.2 Udviklingen i EU's udgifter i alt og fordelt på grupper

Kilde: ST s. 165.

Spørgsmål 3B forklaringerne

Forklaringer på udviklingen i indtægterne

- Overordnet set er EU-indtægterne bestemt af institutionelle og politiske forklaringer.
- Udgifterne skal dækkes af indtægter, da der ikke må finde låntagning sted. Hvis de øvrige indtægter falder (fx moms-bidraget), udgifterne er uændrede (alt andet lige), så øges BNI-bidraget, så finansieringen af udgifterne kommer på plads.
- Sammenhængen er, at indtægterne skal dække udgifterne, og BNI-bidraget er residualen der

får indtægterne til at matche udgifterne.

- Faldet i indtægterne fra 2013 og frem er udtryk for at landene som følge af statsgældskrisen og lavkonjunktoren siden 2008 er presset økonomisk, hvorfor også EU-budgettet blev skåret i den nuværende finansielle budgetramme for årene 2014-2020.
- Af konjunkturmæssige forklaringer til denne udvikling kan bl.a. peges på, at moms-bidraget fra landene er afhængige af konjunkturudviklingen i de samme lande. Fra 2007 til 2008 var der højkonjunktur og efter 2008 lavkonjunktur. Under højkonjunktoren steg moms-bidraget. Under lavkonjunktoren faldt moms-bidraget, og BNI-bidraget blev sat op.
- Eksempelvis faldet tolden i 2009 markant under den ”økonomiske nedsmeltning” som følge af finanskrisen, der startede i 2008. Det skyldes, at samhandlen i dette år faldt dramatisk på det globale plan.
- EU-udvidelsen i 2007 bevirker, at indtægterne stiger, som følge af at BNI-bidraget øges for at finansiere udgifterne til udvidelsen, samt at de nye lande også skal betale deres bidrag til samarbejdet.

Forklaringer på udviklingen i udgifterne

- Overordnet set er EU-udgifterne bestemt af institutionelle og politiske forklaringer.
- EU-udvidelsen i 2007 med Rumænien og Bulgarien og igen i 2013 med Kroatien bevirker, at udgifterne - alt andet lige – stiger fra 2007 til 2013.
- Den finansielle budgetramme 2007-2013 betyder en relativ omfordeling fra landbrugsstøtte til regionalpolitik samt landbrugsudviklingsstøtte, jf. tabel 3.2.
- Faldet fra 2013 til 2014 og derefter stabiliteten (som i praksis efter inflation betyder et mindre fald) i udgifterne fra 2014 er udtryk for at landene som følge af statsgældskrisen og lavkonjunktoren siden 2008 er presset økonomisk, hvorfor også EU-budgettet bliver skåret, herunder i den nuværende finansielle budgetramme for årene 2014-2020, jf. også faldet i indtægterne.

De fire EU-institutioner som er involveret i budgetarbejdet, jf. EU-bogen

- Der er fire EU-institutioner, som har indflydelse på EU-budgetter, heraf er de tre af EU-institutionerne involveret i den årlige budgetbehandling om fordeling af udgifterne. Det er EU-Kommissionen, EU-Parlamentet og Ministerrådet. EU-Parlamentet er udelukkende involveret i forhold til udgifterne. Det Europæiske Råd derimod fastlægger den finansielle ramme, typisk en syvårig ramme, fx den nuværende finansielle budgetramme for perioden 2014-2020.
- EU-Kommissionen er traktaternes vogter og ansvarlige for at fremlægge budgettet (både udgifter og indtægter). EU-Kommissionen er uafhængig af regeringerne og kontrolleres af Parlamentet. Der er 28 kommissærer, og beslutninger træffes kollektivt.

- EU-Parlamentet er befolkningernes repræsentant. EU-Parlamentet er direkte valgt af befolkningen. 751 direkte valgte, opdelt på partigrupper - ikke lande. Medlovgiver sammen med Ministerrådet på det meste, herunder budgettet (udgifterne).
- Ministerrådet er medlovgiver på budgettet og regeringernes talerør. Derudover skal Ministerrådet også få budgettet til at balancere (indtægter skal være lig med udgifterne).
- EU-Parlamentet og Ministerrådet er som udgangspunkt ligeværdige, når budgettet vedr. udgifterne skal vedtages. Det skal betragtes som en fejl, hvis dette ikke er medtaget. Dog er det således at såfremt Forligsudvalget har fundet en løsning, og Parlamentet stemmer for og Ministerrådet imod, så vedtages budgettet. Gør det modsat sig gældende, så vedtages budgettet ikke. Det må ikke betragtes som en fejl, hvis det sidstnævnte ikke er medtaget i besvarelsen.
- Såfremt en studerende ikke kommer ind på de fire institutioner med nogle af ovenstående bemærkninger for hver af disse, skal det betragtes som en væsentlig fejl.

Hjarn & Kasper